

Antón Costas

Exemplaritat empresarial

El món empresarial té una responsabilitat indeclinable en el funcionament harmoniós de la societat, o la seva funció es limita a buscar la rendibilitat més alta possible per als propietaris, accionistes i alts directius? Si la té, com crec, ¿es pot trobar una sortida duradora a l'actual crisi de les societats desenvolupades sense un canvi en la cultura de l'"agafa els diners i corre" que ha dominat una part del món empresarial en les dues últimes dècades?

El malestar social que hi ha al darrere de la reacció populista no només té la seva arrel en el mal funcionament de la política. És a dir, a la poca acció que han desenvolupat els governs durant les dues últimes dècades per repartir més equitativament els beneficis de la globalització i el creixement. Aquest malestar també és una reacció contra les elits financeres i empresarials per algunes conductes corruptes i fraudulentament.

No es tracta únicament de les conductes clarament delictives. Conductes que per la seva naturalesa criminal són perseguibles davant els tribunals. Es tracta d'una cosa més subtil. Fa només unes dècades la relació entre el sou del principal directiu d'una empresa i el salari mitjà dels empleats era de 30 a 1. Avui aquesta relació és, pel cap baix, de 300 a 1. Tenen cap sentit econòmic, aquestes elevadíssimes retribucions? Cap. Es tracta més aviat d'un mecanisme d'apropiació privada de rendes generades per l'acció col·lectiva de tots els implicats en l'empresa.

De fet, la desigualtat que estem veient en les nostres societats en les dues últimes dècades té la seva arrel en la desigualtat d'ingressos del treball entre alts directius i la resta de treballadors. Encara que el fenomen de l'ascens dels superexecutius i de les seves retribucions és fonamentalment un fenomen anglosaxó –els Estats Units i el Regne Unit–, ha tingut també la seva imitació a Europa i a Espanya.

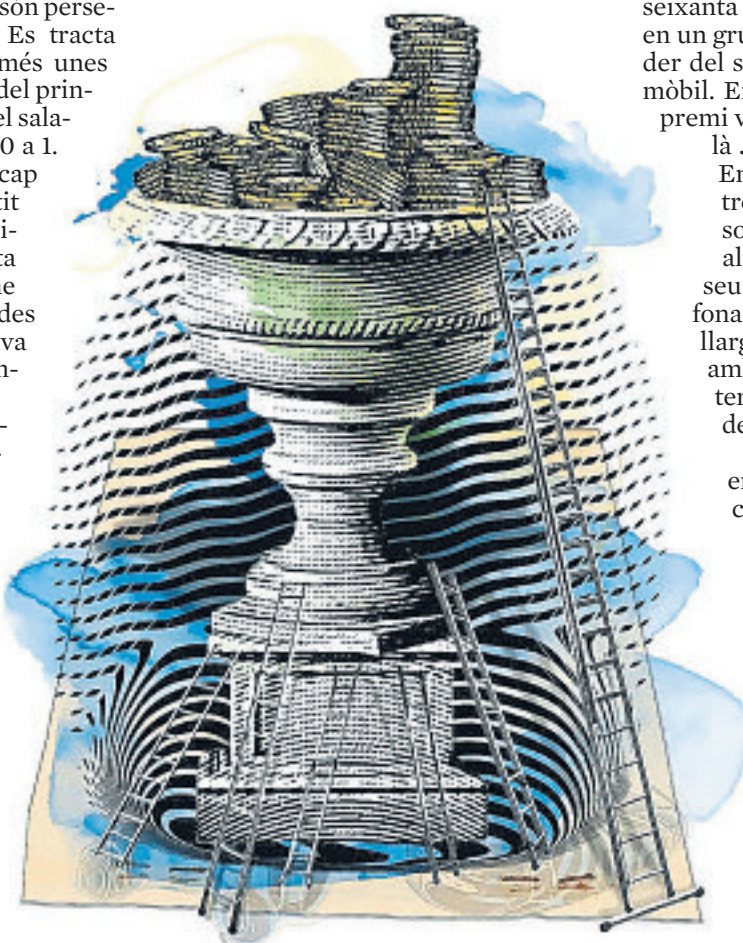
És sostenible aquest model? És capaç de generar la

legitimitat social necessària per a la seva continuïtat?

Aquells que defensem l'eficiència econòmica i les virtuts socials del sistema de lliure empresa a l'hora de generar riquesa i facilitar la mobilitat social hem de recordar que el nucli moral que legitima aquest sistema no és la simple recerca de la rendibilitat empresarial. És la capacitat d'aquest sistema per crear oportunitats per a tothom, especialment per als que més les necessiten.

Des d'aquesta perspectiva ètica, l'exemplaritat empresarial és la clau de volta del sistema. Sense aquesta exemplaritat no es pot demanar als treballa-

Sense fi ètic, el sistema de lliure empresa, és a dir, el capitalisme, es veurà qüestionat socialment i políticament

JAVIER AGUILAR

A. COSTAS, catedràtic d'Economia de la Universitat de Barcelona

Jordi Llavina

La llima d'ungles i la mandarina

Un dia aquella professora de literatura ens va fer dur, a la classe, una llima d'ungles i una mandarina. Estudiàvem segon de BUP, fa més de trenta anys. "Ara tanqueu els ulls –va dir–. Acaricieu la mandarina, i, tot seguit, escriviu el primer que us vingui al cap. A continuació, feu el mateix amb la llima. Mireu que sigui, això sí, un missatge suggeridor, poètic". I cada un de nosaltres va escriure, a raig, el primer que se li va acudir. Poètic, esclar!

D'experiments com aquest, en vam fer durant tot el curs. Avui més d'un titllaria aquella professora de friqui (que còmode que és, l'anglès popular, per no haver de pensar gaire ni haver de matisar gens en la llengua pròpia!). En el primer trimestre, cada alumne va haver d'escriure una

novel·la curta. En el segon, un llibre de poemes. En el tercer, vam assajar i representar *La cantant calba*, de Ionesco. En un d'aquells exercicis poètics, jo vaig fer servir la paraula *arpegi*, sospito que sense saber gaire bé què volia dir. Entre els meus companys, va agradar tant, la paraula, que els poemes d'aquella setmana es van omplir d'*arpegis* com l'aire tardorenc s'omplia d'unes fulles grogues de no sé quins arbres que feien guàrdia al pati de l'institut (fulles que, d'amagatotis dels profes, cremàvem a l'aula, cosa que produïa una pestilència majúscula).

Ignoro si la fascinació per les paraules i per la literatura ens la va *encomanar* aquella professora. En el meu cas, no fou ben bé així, perquè a quinze anys jo ja havia descobert alguns poetes fonamentals que no m'han abandonat mai més. Sí que

dors lleialtat al projecte empresarial, ni a la societat que li doni suport.

¿Existeixen aquestes conductes d'exemplaritat empresarial? Penso que sí. És cert que en els últims anys han dominat l'escena pública conductes escassament exemplars. Que el president de la principal patronal espanyola hagi estat encausat i empresonat per pràctiques delictives, i que des del mateix món empresarial no se n'hagi dit res, no és una bona notícia. Per això és important donar visibilitat a trajectòries empresarials que, a més de construir un projecte empresarial de llarg recorregut, han aportat a la riquesa i benestar al conjunt de la societat.

En aquest sentit, la setmana passada el Cercle d'Economia, el Cercle d'Empresaris Bascos i el Cercle d'Empresaris han atorgat el III premi Regne d'Espanya a la trajectòria empresarial. El premi va ser lliurat pel rei Felip en un acte celebrat al monestir de Las Huelgas de Burgos a l'empresari d'aquella ciutat José Antolín Toledano. Juntament amb el seu germà Avelino van transformar el que als anys seixanta era un petit taller mecànic local en un grup empresarial internacional, líder del sector de components de l'automòbil. En les dues edicions anteriors el premi va ser atorgat a l'empresari català José Ferrer i a l'empresari basc Enrique Sendagorta. Són només tres exemples d'aquella funció social de l'empresa, entre molts altres que hi ha al nostre país. El seu paper com a empresaris és fonamental per conciliar la visió de llarg termini que ells representen amb els interessos més curtterministes dels alts directius i dels accionistes.

Com ha afirmat Alfredo Pastor en un magnífic pròleg a la reedició de l'obra clàssica de R. H. Tawney, *La societat adquisitiva*, les ambicions econòmiques del món empresarial són bones servents del bé comú, però males senyores. No podem entronitzar-les com la finalitat última de l'empresa. Són només un instrument d'una finalitat superior: la construcció d'una societat decent, justa i harmoniosa. Sense finalitat ètica, el sistema de lliure empresa, és a dir, el capitalisme, es veurà qüestionat socialment i políticament. ●

Pilar Rahola

Paral·lelismes

De sobte, els vells mantres que retornen de la memòria fosca, com el que són, fantasmes... Però alguna cosa ha canviat perquè les paraules tenen antigues ressonàncies, tot és antic, arnat, oblidable, però no, són paraules noves, o això diuen, tal vegada perquè, com afirma Moisès Naïm, alguns practiquen la necrofilia ideològica. En diu "les idees zombi": estan mortes, però no ho saben. I sense remei conegut, noves boques fan servir tòpics suats, i les velles pancartes es confonen amb les noves. Sempre hi ha una excusa per repetir els errors del passat.

L'excusa d'aquests dies té el nom d'un tipus amb jaqueta militar eterna, retòrica revolucionària i maneres de sàtrapa sud-americà. Mort Fidel, surten d'arreu les ploramorts, de dol integral, excitades davant la finitud del mite, tal vegades sorpreses, perquè els déus moren. I, colpides per la inexorable veritat de la biologia, aterren en els micròfons del segle XXI per assegurar-nos que les revolucions dels seixanta eren curulles de virtuts, la solució dels mals... Els arguments de la bondat castrista s'amunteguen als racons de la vergonya, d'arreu surten les velles pancartes comunistes i fins i tot hi ha líders de l'esquerra autèntica

Mort Fidel, surten d'arreu les ploramorts, de dol integral, excitades davant la finitud del mite

que agafen avions per anar a plorar, acompanyats de testes coronades, al líder caigut. N'hi ha que, des de despatxos oficials, arriben a tuitejar un adolorit "Cuba, fins a la victòria sempre", i el temps queda aturat, com si no el dictador no hagués reprimit, empresonat, matat, com si no haguéssim après res, com si les idees zombis estiguessin més vives que mai.

I és així com retornen els vells fantasmes, per bé que són d'una altra naturalesa, a la banda ideològica contrària, però s'assemblen tant... Diuen els reviscolats castristes casolans "la sanitat era molt bona", "hi havia seguretat", "era un líder únic", "va mantenir la sobirania de l'illa enfront les pressions", "el poble fa llargues cues per plorar-lo", i patatam, això ja ho havíem sentit, però eren altres veus i parlaven de Franco. La memòria és viva: llargues cues per acomiadar el salvador d'Espanya, mentre els franquistes asseguraven que havia portat la pau, la seguretat, la bonança, mantingut la sobirania davant les pressions. En les hemeroteques s'amunteguen els articles que parlen del miracle econòmic, i tots diuen, a cor, que va ser un gran líder. A l'altra banda de l'oceà, els seguidors de Pinochet esgrimeixen arguments semblants: tots els nens xilens anaven a l'escola i el miracle actual de Xile s'explica per les polítiques econòmiques del dictador. I així, amb un dolç de sucre per amorsir l'agror, volen que deglutim els cadàvers dels dictadors, messies de pobles que no han estat salvats dels seus messies. Ideologies diferents, iguals maldats.

Diuen els *connaisseurs* de la cosa que Franco i Fidel tenien una excel·lent relació, i no només pels orígens gallecs. No en tinc cap dubte. És coherent. ●